

Kazachstan – monitor ekonomického vývoja **Jún 2017**

1. Aktuálny makroekonomický vývoj / očakávané trendy:

Kazašská ekonomika v súčasnosti zaznamenáva postupný rast na úrovni vyššej, ako sa jej darilo v roku 2016, keď rástla tempom 1,0 %. HDP za prvých 5 mesiacov r. 2017 podľa informácie ministra národného hospodárstva Kazachstanu T. Sulejmanova z 15.06. sa v porovnaní s rovnakým obdobím predchádzajúceho roka zvýšil o 4,1 %. Objem priemyselnej produkcie zaznamenal taktiež pozitívny vývoj, keď došlo k jeho medziročnému nárastu o 7,8 %. Darilo sa prakticky všetkým odvetviám banského a ťažobného priemyslu – ťažbe čierneho uhlia a lignitu (18,4 %), neželezných kovov (11,7 %), zemného plynu (10,2 %), ropy (9,5 %) a železnej rudy (8,6 %). V sektore služieb najviac rástol veľko- a maloobchod (2,6 %), poľnohospodárstvo zaznamenalo rast o 2,7 %. Medziročná miera inflácie koncom mája 2017 poklesla na 7,5 % (16,7 % v máji 2016) so stabilným výhľadom do konca r. 2017, miera nezamestnanosti v apríli 2017 dosiahla 4,9 %. Národná banka Kazachstanu rozhodla 05.06. o znížení základnej úrokovej sadzby z 11,0 % na 10,5 %, očakávané rozmedzie v nasledujúcich mesiacoch sa pohybuje na úrovni +/- 1,0 %.

V prognóze Národnej banky Kazachstanu z 30.06. sa uvádza, že hospodársky rast krajiny v tomto roku by mal dosiahnuť 2,8 % s ďalším zrýchlením na 3,6 % v r. 2018. Podporiť by ho mali stabilné svetové ceny ropy na úrovni nad 50 USD za barel, priaznivý vývoj ekonomiky Ruskej federácie a Číny sprevádzaný miernym hospodárskym rastom v krajinách EÚ.

2. Podnikateľské prostredie / podpora podnikania/ aktivity firiem:

Pozitívny rating zo strany IMD

Renomovaný švajčiarsky Inštitút pre rozvoj manažmentu IMD vo svojom najnovšom hodnotení konkurencieschopnosti 63 krajín sveta z 01.06. posunul Kazachstan zo 47. na 32. miesto. Za jeho najväčší pokrok od ostatného hodnotenia označil inštitút IMD parameter „verejné financie“, kde sa Kazachstanu podarilo poskočiť z 51. pozície na štvrtú. Hodnotenie ďalšieho parametra „domáca ekonomika“ sa takisto zlepšilo z 51. na 40. miesto. Aktuálny rating zo strany IMD je pre krajinu určite povzbudením, lebo sa jej podarilo predbehnúť nielen Ruskú federáciu (46. miesto), ale dokonca aj Slovensko (51) a priblížiť sa Českej republike (28).

Analýza Svetovej Banky „Subnational Doing Business in Kazakhstan 2017“

Dňa 06.06. sa v Astane uskutočnila prezentácia najnovšej analýzy podnikateľského prostredia Kazachstanu „Subnational Doing Business in Kazakhstan 2017“, ktorá bola vypracovaná expertmi Svetovej banky. Prvé vydanie analýzy nadväzuje na nedávno zverejnenú ročnú správu SB „Doing Business“, kde sa Kazachstan umiestnil na 35. mieste. Štúdia analyzuje predpisy a pravidlá upravujúce štyri štádiá aktivít domácich firiem v 8 lokalitách (Aktobe, Almaty, Astana, Karagandy, Východokazašská oblasť/Oškemen, Pavlodar, Kostanaj, Juhokazašská oblasť/Šymkent): založenie firmy, vybavenie stavebných povolení, prístup k elektrickej energii a registrácia nehnuteľnosti.

Záver analyzy:

- najväčšiu autonómiu v implementácii regulačných pravidiel majú miestne úrady v prípade udeľovania stavebných povolení a prístupu k elektrickej energii.

- Z hľadiska priaznivosti podnikateľského prostredia „business friendly“ je najlepšie hodnotené mesto Almaty.
- S výnimkou procesu registrácie nehnuteľnosti sú všetky sledované oblasti administratívne náročnejšie, ako je priemer v krajinách OECD s vysokými príjmami, v Európe alebo Strednej Ázii.
- Proces založenia firmy je časovo pomerne náročný a rôzny v rámci krajiny (najmenej Astana 8 dní, najviac Aktobe, Kostanaj a Oškemen 10 dní). V porovnaní so susednými krajinami trvá založenie firmy dvojnásobne dlhú dobu (Uzbekistan 5,5 dní, Ukrajina 5 dní).
- V kategórii nákladov na prevod nehnuteľností (0,1 % z ceny) patrí KZ medzi top 10 štátov sveta.
- Náklady na založenie firmy, vďaka minimálnym registračným poplatkom, sú rovnako nízke vo všetkých 8 lokalitách KZ (KZ patrí do 20 % svetových ekonomík s najnižšími nákladmi na založenie firmy).

Aktivity Eurázijskej rozvojovej banky

Investície ERB do projektov v Kazachstane podľa vyjadrenia predsedu predstavenstva banky D. Pankina zo 16.06. dosahujú v súčasnosti úroveň 1,121 mld. USD, čo predstavuje 45 % celkového investičného portfólia banky. Štruktúra investícií ERB odráža súčasné potreby kazašskej ekonomiky – najviac, takmer 36 %, smeruje do sektoru energetiky, 25 % do ťažobného priemyslu. Ďalšie projekty sú orientované do oblasti spracovania kovov, mechanického inžinierstva, finančných služieb a dopravy.

Projekt vytvorenia novej kryptomeny

Prezident N. Nazarbajev vo svojom vystúpení na Astanskom ekonomickom fóre (16.06.) informoval, že svetová finančná architektúra si nevyhnutne žiada transformáciu a nadišiel čas vážne sa zamyslieť nad otázkou vytvorenia novej medzinárodnej platobnej jednotky. Ako uviedol, nová mena by mala mať jednoduchý, transparentný spôsob emisie a s ohľadom na súčasnú úroveň technológií by mohla mať formu kryptomeny. Zavedenie novej globálnej meny by mala umožniť dohoda centrálnych bánk, realizovaná prostredníctvom špeciálneho výboru vytvoreného v rámci OSN.

Investície Svetovej banky

Podľa informácie stáleho zástupcu Svetovej banky v Kazachstane A. Brauna (19.06.) plánuje banka investovať v krajine v priebehu nasledujúcich dvoch rokov viac ako 3,5 mld. USD do projektov v oblasti vzdelávania, rozvoja cestnej siete, zlepšenia kvality sociálneho a zdravotného poistenia. Celkové investície Svetovej banky v Kazachstane za ostatných 25 rokov dosiahli viac ako 8 mld. USD a smerovali do 25 projektov. Projekty rozpracované v súčasnosti sú orientované do oblastí zvyšovania energetickej efektívnosti, zdravotnej starostlivosti, inovácií a poľnohospodárstva.

Privatizácia

Príjmy z privatizácie veľkých štátnych podnikov, ktorá bude spustená už v blízkej budúcnosti (začiatkom r. 2018), by podľa informácie Ministerstva národného hospodárstva Kazachstanu z 21.06. mali dosiahnuť 4 až 7 mld. USD v súlade s tým, aký bude aktuálny dopyt na finančných trhoch v čase zverejnenia jednotlivých projektov. Privatizačný proces bude spustený predložením ponuky na odkúpenie 47 aktív investičného fondu „Samruk-Kazyna“, z čoho minimálne 8 projektov bude realizovaných formou prvej verejnej ponuky akcií (IPO) cez Kazašskú burzu cenných papierov KASE, ktorá sídli v Almaty (<http://www.kase.kz/ru>).

V tejto súvislosti sa uvádzajú mená veľkých spoločností ako Air Astana, Kazatomprom, Kazakhtelecom, KazMunayGas, Kazpost, Samruk-Energo, Kazakhstan Temir Zholy, Tau-Ken Samruk. Jedným z prvých kandidátov na privatizáciu by malo byť tiež Astanské medzinárodné finančné centrum AIFC. Fond „Samruk-Kazyna“ s celkovými aktívami vo výške 67,4 mld. USD patrí v hodnotení inštitútu Sovereign Wealth Fund Institute medzi 30 najväčších suverénnych fondov na svete (<http://www.sk.kz/>).

Podľa informácie ministra financií Kazachstanu B. Sultanova z 04.07. je komplexný plán privatizácie štátnych podnikov na roky 2016-2020 splnený na 47 %. Ako uviedol, v tomto roku bolo na predaj ponúknutých 156 firiem, predaných bolo 45 v celkovej hodnote 5,9 mld. KZT. Celkovo bolo od začiatku minulého roka privatizovaných viac ako 220 podnikateľských subjektov, na predaj je pripravených ďalších 189. Rok 2017 by mal znamenať podstatné zrýchlenie privatizačného procesu, pričom do súkromných rúk by malo prejsť okolo 500 subjektov. Na rok 2018 je naplánovaných ďalších 100 privatizácií.

Automobilový priemysel

Kazašský automobilový priemysel je objemovo nevýrazný (ročná produkcia dosahuje 11 tisíc vozidiel) a vyrába hlavne pre nenáročný domáci trh. Napriek tomu sa mu v súčasnosti celkom darí, keď produkcia motorových vozidiel za prvých 5 mesiacov r. 2017 zaznamenala nárast o takmer 40 %. Celkový počet vyrobených vozidiel však v porovnaní s európskymi štandardmi výrobnéj kapacity automobilového priemyslu stále ostáva skôr symbolický – spolu sa zmontovalo 6,950 tisíc jednotiek v celkovej hodnote 43,4 mld. KZT (18,6 % HDP), z toho najviac bolo osobných automobilov (6,263 tis.), menší počet nákladných automobilov (380 kusov) a autobusov (131 jednotiek). V produkcii osobných motorových vozidiel vedúce postavenie patrí značke Lada (2,506 vyrobených vozidiel značky Lada 4x4, Granta, Largus), nasleduje KIA so 770 vyrobenými vozidlami, Hyundai (510), Chevrolet (352), JAC (222), Peugeot (107), Ssangyong (96), Škoda (89), Geely (23) a Ravon so 16 (!) vyrobenými vozidlami. Podiel domácej produkcie na celkovom predaji na domacom trhu za 1-5/2017 dosiahol 33,7 % oproti 20,7 % v rovnakom období predchádzajúceho roka.

E-commerce sa rozvíja veľmi pomaly, hlavne na juhu Kazachstanu

Podľa údajov Štatistického úradu Kazachstanu z 26.06. sa elektronickej forme obchodovania venuje v krajine celkovo 4 184 podnikateľských subjektov, z toho viac ako polovica (2 232) spoločností má svoje sídlo v Almaty. Na druhom mieste sa drží Karaganda s 509 firmami a pokiaľ sú štatistiky pravdivé, tak Astana so 65 spoločnosťami obchodujúcimi cez internet sa umiestnila v uvedenej štatistike na samom konci rebríčka. Na elektronickej trhu Kazachstanu jednoznačne vedú obchodné firmy (podiel 43 %), ďaleko za nimi sú služby profesionálnej, vedeckej a technickej činnosti (spolu 402 firiem), doprava a skladovanie (347 firiem). Pokiaľ vezmeme do úvahy skutočnosť, že v Kazachstane je registrovaných viac ako 100 tisíc podnikateľských subjektov, tak potom podľa uvedených údajov sa elektronickej obchodovaniu venujú iba 4 % firiem.

Potravinársky priemysel

Investície do potravinárskeho sektoru v Kazachstane zaznamenávajú v súčasnosti pozitívne tendencie po tom, ako r. 2016 došlo k ich celkovému rastu o 17 % (62,8 mld. KZT, 179 mil. EUR). Objem investícií do základného kapitálu potravinárskych podnikov za obdobie január-máj 2017 dosiahol 19 mld. KZT (54,3 mil. EUR) a v porovnaní s rovnakým obdobím predchádzajúceho roka sa zvýšil o 37 %. Najviac investícií dokázala pritiahnuť Almatinská oblasť (19 % z celkového objemu) a Žambylská oblasť (13 %).

Medzi hlavné odvetvia Almatinskej oblasti s najväčšou dynamikou rozvoja možno zaradiť výrobu a spracovanie mlieka, mäsa, hydiny a ovocia. Najväčším spracovateľskými závodmi v tomto kľúčovom potravinárskom regióne Kazachstanu (celkové tržby potravinárskeho sektoru za r. 2016 dosiahli 571 mld. KZT, z čoho najviac, 11,4 %, pripadlo na Almatinskú oblasť) sú „Raimbek Agro“, súčasť skupiny Raimbek Group (<http://raimbek.com/>), APK Adal (<http://adal.kz/>), Allel Agro (<http://www.ecobio.kz/ao-alel-agro>), Foodmaster (<http://www.foodmaster.kz/>).

Medzi najdôležitejšie potravinárske spoločnosti v Žambylskej oblasti (výrobky z mäsa, mlieka, cukor, konzervované potraviny, cukrovinky, nápoje) patrí Kaz-IrAgro (<http://kaziragro.kz/Russian/>), Arzu Ta-Mak (<http://arzu.asia/>), Umit Kordaj (<https://umit-kordaj-limonad.satu.kz/>), Eulieata Fenix (<http://aylieatafeniks.asia.kz/>).

Zlepšovanie stavu dopravnej infraštruktúry

Na zasadnutí vlády Kazachstanu (27.06.) boli posúdené otázky súčasného stavu rozvoja dopravnno-logistickej infraštruktúry krajiny. Za hlavný pozitívny moment bol označený pokrok Kazachstanu v hodnotení Svetovej banky za rok 2016 v kategórii „Index efektívnosti logistiky“ v časti „Kvalita infraštruktúry“, kde dokázal poskočiť zo 106. miesta na 65. V Kazachstane bolo za ostatných 5 rokov vybudovaných alebo zrekonštruovaných 4,2 tisíc km cestných sietí republikového významu, železničná sieť bola rozšírená o 1,854 tisíc km tak, aby bolo umožnené priame spojenie z východu na západ Kazachstanu. Zrekonštruovaných bolo 15 z celkového počtu 18 letísk a 11 osobných terminálov.

Koncepcia rozvoja cestovného ruchu do roku 2023

Vládny kabinet na svojom zasadnutí 27.06. schválil aktualizovanú koncepciu rozvoja inomingového cestovného ruchu Kazachstanu do roku 2023. Návrh je rozdelený do dvoch časových etáp (2017-19 a 2020-23) a uvažuje s vytvorením novej agentúry na podporu cestovného ruchu „Kazachturizm“, ktorej poslaním bude rozvíjať turistický potenciál krajiny a zlepšovať jej imidž za hranicami. Koncepcia navrhuje vytvoriť 6 tematických regionálnych klastrov: Astana – srdce Eurázie, Almaty – slobodná kultúrna zóna Kazachstanu, Perla Altaja, Oživenie Veľkej hodvábnej cesty, Kaspická brána, Jednota prírody a kočovnej kultúry. Kládne si za cieľ rozvinúť oblasti cestovného ruchu, ktoré sú pre krajinu perspektívne, hlavne kultúrno – poznávacieho a etnografického turizmu (projekt „Sakrálny zemepis Kazachstanu“, ktorý popisuje viac ako 100 makro- a 500 mikrosakrálnych objektov), eventového/kongresového, detského a mládežníckeho, kúpeľného a liečebného, kempingového turizmu, autoturistiky a karavaningu, lovecko – trofejného a športového cestovného ruchu. Prioritnými krajinami záujmu Kazachstanu v oblasti cestovného ruchu sú Ruská federácia, Čína, Turecko, Irán, India, krajiny Perzského zálivu a menší počet vyspelých krajín sveta, ktoré sa nachádzajú vo vzdialenosti 4-5 hodín letu od Kazachstanu.

Súčasný trendy v hoteliérstve

Podľa informácie prezidenta Kazašskej asociácie hotelov a reštaurácií R. Šajkenova z 26.06. súčasnú situáciu hoteliérstva v Kazachstane charakterizujú dve tendencie. Prvou je mierny pokles priemernej obsadenosti hotelov, ktorá sa znížila z 29 % v r. 2014 na 26 % koncom r. 2016 (Astana a Almaty – 31 %, vyťaženosť hotelových sietí pritom dosahuje 50 %). Druhou charakteristikou je postupný rast celkového počtu hotelových zariadení a vstup nových hráčov na trh. V súčasnosti je v Kazachstane otvorených 2 754 hotelových zariadení, najviac vo Východokazašskej oblasti (455), nasleduje Almaty a Almatinská oblasť (400), Astana a Akmolinská oblasť (292 hotelov). V tomto roku sa v Astane a Almaty má otvoriť 9 nových hotelov medzinárodných sietí, výnimkou nie sú 5-hviezdičkové rezorty (Ritz, Hilton). Ďalším

fenoménom je, že na juh Kazachstanu začali vo väčšej miere jazdiť tzv. ekoturisti. Pre turistický priemysel, ktorý uprednostňuje bonitnejších návštevníkov, nie sú veľmi zaujímaví, lebo minimálne využívajú jeho služby (s výnimkou lacnejších hostelov) a napr. v Almaty sa zdržia v priemere iba 1-2 dni.

Prvý závod na výrobu ohňovzdorných materiálov zariadili Slovinci

Nový závod na výrobu monolitických ohňovzdorných materiálov, ktorý je prvým v Kazachstane a využíva slovinskú výrobnú technológiu svetovej úrovne, otvorili 01.07. v špeciálnej ekonomickej zóne „Sarjarka“ pri meste Karaganda. Celková hodnota investícií do závodu, ktorý začali stavať v r. 2015, predstavuje 1,9 mld. KZT (490 mil. EUR) a boli poskytnuté súkromnými investormi prostredníctvom medzinárodného holdingu SevenRefractories (<http://www.sevenrefractories.com/>), ktorý má svoje aktivity v 14 krajinách sveta (obchodné zastúpenie aj v SR). Ročná výrobná kapacita monolitických ohňovzdorných materiálov predstavuje 45 tis. ton, ktoré budú určené tak pre domáci trh, ako aj na export. Hlavní domáci odberatelia, medzi ktoré patria metalurgické giganty ako ArcelorMittal Temirtau (výroba železa a ocele, <https://www.arcelormittal.kz/>), Kazachmys (neželezné kovy, <http://www.kazakhmys.kz/>) a Kazcink (neželezné kovy, <http://www.kazzinc.com/ru/>) museli tieto materiály doposiaľ dovážať zo zahraničia.

3. Energetika / prírodné zdroje / obnoviteľné zdroje energie:

Automatizácia ťažby uránu

Národná spoločnosť pre jadrovú energetiku Kazatomprom oznámila, že do konca r. 2017 plánuje automatizovať ťažbu uránu v nálezisku na juhu KZ. S verejnou súťažou na nákup prvých robotických zariadení, ktoré budú využité na sušenie, nakladanie a transport suroviny, sa má začať už v blízkej budúcnosti. Cieľom automatizácie ťažby uránu je zvýšiť efektívnosť a presnosť jednotlivých operácií; projekt predstavuje súčasť rozsiahleho vládneho programu „Priemysel 4.0“.

Vytvorenie medzinárodného centra pre udržateľnú energiu

Poslaním centra s podporou OSN, ktorého vytvorenie bolo predstavené na konferencii ministrov energetiky v Astane (11.06.), bude aktívne podporovať globálny udržateľný rozvoj a rast v súlade s princípmi partnerského programu „Green Bridge“. Zamerané bude na nasledujúce oblasti: transformácia energetického sektora, udržateľný rozvoj miest, podpora podnikania v oblasti využívania a transferu zelených technológií, dobrej praxe, financovanie ekologických projektov, rozvoj obnoviteľných zdrojov energie a zvyšovanie kapacity zelených technológií. Centrum bude pôsobiť v priestoroch, kde v súčasnosti prebieha medzinárodná výstava EXPO 2017 a v rámci projektu „Green Bridge Partnership Program (viac info na: <http://gbpp.org/en/>)“, bude koordinovať aktivity 15 krajín a 16 mimovládnych organizácií v oblasti zelenej ekonomiky a udržateľného rozvoja.

Nová veterná elektrárň

Ministerstvo energetiky Kazachstanu informovalo 21.06. o podpise dohody so spoločnosťami General Electric (výroba elektrických zariadení) a ENY (investičný fond v oblasti energetiky) o výstavbe veternej elektrárne s kapacitou 100 MW v Akmolinskej oblasti v blízkosti hlavného mesta Astana. Celkový potenciál veterných elektrární v Kazachstane je obrovský, odhaduje sa až na 920 mil. MW ročne. Vzhľadom na riziko elektromagnetického šumu sa výstavba nových zariadení bude orientovať skôr na nižšiu kapacitu a dostatočnú vzdialenosť od obytných zón. Spomedzi obnoviteľných zdrojov energie (ich podiel na energetickom mixe Kazachstanu však stále neprevyšuje 1 %) je práve veterná energia považovaná za

najperspektívnejšiu, potenciál vodných elektrární sa odhaduje na 62 mil. MW, fotovoltaických 2,5 mil. MW ročne.

Nové náleziská ropy v oblasti Kaspickej panvy

Minister energetiky Kazachstanu K. Bozumbajev informoval 21.06. o podpise memoranda medzi vládou Kazachstanu a skupinou domácich a zahraničných ťažobných firiem (KazMunajGaz Eurasia LLP, Agip Caspian Sea B.V., LLC RN-Exploration, CNPC International Ltd, SOKAR, NEOS Geosolutions) o vytvorení medzinárodného konzorcia „Eurázia“, cieľom ktorého bude preskúmať nové možnosti ťažby ropy v Kaspickej panve. Podpisom memoranda bol ukončený 5 rokov trvajúci proces prípravy projektu. Ťažba ropy z nálezísk, ktoré sú dostupné v súčasnosti, by sa v priebehu nasledujúcich 30-40 rokov mala podľa najnovších prognóz postupne znižovať. Riešením tohto trendu je prieskum nových možností ťažby ropy, kde odhadovaná výdatnosť náleziska v Kaspickej panve sa odhaduje na 50 mld. ton ropy.

Výroba veterných generátorov

Memorandum o výstavbe podniku na výrobu veterných generátorov podpísalo 27.06. vedenie Aktubinskej oblasti so zástupcami spoločnosti United Energy Aktobe. Investičný projekt v celkovej hodnote 84 mil. EUR bude realizovaný v priebehu nasledujúcich 3 rokov a vytvorí 500 nových pracovných miest. Ide pritom vôbec o prvý závod na výrobu veterných generátorov v Kazachstane a dokonca aj v celom regióne Strednej Ázie. Plánovaná ročná produkcia zariadení by mala dosiahnuť 250 MW a spočiatku bude určená výhradne pre domáci trh, neskôr aj smerom na širší Kaspický región. Jeden veterný generátor bude mať výkon 1,67 až 2,5 MW, výroba bude založená na španielskej technológii. Súčasťou podpisu memoranda o výstavbe podniku na výrobu veterných generátorov bolo uzatvorenie dohody o dodávke prvých generátorov pre veterný park v Karkaralinsku s kapacitou 61 MW.

Čínske investície do sektoru energetiky

Dôkazom stáleho záujmu čínskych firiem o sektor energetiky v Kazachstane je aj projekt modernizácie rafinérie v Šymkente. Spoločný podnik Čínskej národnej ropnej spoločnosti CNPC a kazašského KazMunajGas, firma Petrokazakhstan Oil Products LLP, ukončil 30.06.2017 prvú fázu modernizácie rafinérie a bol znovu uvedený do prevádzky. Výroba benzínu a nafty bude realizovaná v súlade so štandardmi Euro 4 a Euro 5 a po modernizácii bude rafinéria mať ročnú kapacitu 6 mil. ton pohonných hmôt. Dochádza tiež k rozšíreniu výrobného portfólia o polypropylén, benzén a elementárnu síru. Generálnym kontraktorom celého projektu bola čínska spoločnosť China Petroleum Engineering and Construction Corporation patriaca do skupiny CNPC. Spolupráca medzi čínskymi a kazašskými firmami získala nové impulzy počas návštevy čínskeho prezidenta Xi Jinpinga v Astane, keď podľa medializovaných informácií boli podpísané kontrakty v celkovej hodnote viac ako 8 mld. USD.

Export zemného plynu do Číny

Kazachstan plánuje v dohľadnej budúcnosti začať s exportom zemného plynu do Číny cez plynovod Bejneu-Bozoy-Šymkent vďaka novej kompresorovej stanici „Karaozek“, ktorá bola spustená 03.07. na 955. kilometri plynovodu. Na základe memoranda, ktoré Čína podpísala s vedením spoločnosti KazTransGaz, bude do krajiny exportovaných ročne 5-6 mld. m³ zemného plynu. Nová kompresorová stanica spoločne s ďalšou jednotkou „Bozoy“, ktorá bola uvedená do prevádzky v apríli 2017, umožní zvýšiť prepravnú kapacitu tohto najväčšieho plynovodu v krajine (celková dĺžka 1 534 km) na 10 mld. m³ zemného plynu ročne. Jej

výstavba bola pôvodne plánovaná za účelom plynofikácie hlavného mesta Astany a severných regiónov Kazachstanu.

Výstavba reaktora na jadrovú fúziu typu tokamak

Národné jadrové centrum Kazachstanu informovalo 09.06. o ukončení prvej fázy fyzického spustenia kazašského reaktora na jadrovú fúziu typu tokamak, ktorý je vyvíjaný spoločne s Ruskou federáciou a bude určený na testovanie stavebných materiálov ako jednej z najdôležitejších otázok konštrukcie termojadrových reaktorov v budúcnosti. Kazašský tokamak bude slúžiť ako platforma na testovanie materiálov pri teplote rovnajúcej sa 20 MW na m², čo zodpovedá parametrom energetickej záťaže pre budúce termojadrové reaktory. Národné jadrové centrum Kazachstanu sídli v meste Kurčatov, kde v 50. rokoch minulého storočia skupina sovietskych vedcov skonštruovala prvé tokamaky. V priebehu nasledujúcich dvoch rokov by sa malo stať miestom spoločného výskumného programu krajín SNS na mierové využívanie jadrovej energie.

4. Medzinárodné hospodárske vzťahy / obchodná politika / regionálna spolupráca:

Summit Šanghajskej organizácie spolupráce (ŠOS)

17. summit ŠOS (<http://rus.sectesco.org/>) sa uskutočnil v Astane v dňoch 08.06.-09.06., hlavným bodom jeho programu bolo pristúpenie Indie a Pakistanu, diskusia o boji proti extrémizmu a posilňovaní pozície organizácie v regióne Eurázie. Prezident N. Nazarbajev na zasadnutí Rady ŠOS vyhlásil, že pristúpenie Indie a Pakistanu posilní medzinárodný význam tejto organizácie (pokrýva 40 % svetovej populácie), vďaka ktorej si Čína a štáty bývalého sovietskeho bloku vyriešili problémy s hranicami, čím bola posilnená bezpečnosť v regióne. Prioritou bude zachovať „Šanghajskeho ducha“ založeného na tom, že všetky problémy treba riešiť na základe konsenzu. Podľa odborníkov niet pochybností o tom, že pristúpenie Indie a Pakistanu posilní bezpečnostnú agendu a prítomnosť ŠOS v eurázijskom priestore. Tento krok by mohol tiež prelomiť ľady v bilaterálnych vzťahoch medzi Indiou a Pakistanom, ktorých premiéri sa po dvojročnej prestávke stretli 8. júna a krátko spolu hovorili. Ambíciou ŠOS je posilňovať aj ekonomický aspekt spolupráce, ktorého pozitívna dynamika je v súčasnosti podmienená pokrokom v projekte novej Hodvábnej cesty (Kazachstan patrí medzi jej hlavných zástancov). V širšom časovom horizonte podľa vyjadrenia prezidenta Nazarbajeva možno uvažovať aj s vytvorením zóny voľného obchodu medzi členmi ŠOS. Štafetu predsedníckej krajiny ŠOS odovzdal Kazachstan Číne.

Poskytnutie úveru Kirgizsku

Úver vo výške 100 mil. USD schválil Mažilis Parlamentu Kazachstanu 15.06., určený bude na financovanie cestovnej mapy Kirgizska pri jeho integrácii do Eurázijskej ekonomickej únie formou poskytovania vopred dohodnutých služieb, zariadení, tovarov, vzdelávania a finančných prostriedkov. Úver bude poskytnutý v niekoľkých tranžiach, prvá vo výške 41,038 mil. USD je určená na zlepšenie kvality colných služieb, výmeny informácií, protipožiarnej ochrany, sanitárno-epidemiologickej kontroly, fytosanitárnych a veterinárnych opatrení.

Kazachstan sa začleňuje do systému PCS

15.06. bola podpísaná rámcová dohoda medzi kazašskou spoločnosťou Kazachstan Temir Žoly a medzinárodnou prepravnou spoločnosťou DP World o začlenení Kazachstanu do jednotného elektronického systému pre obchod a logistiku „PCS“ (Port Community Systems, elektronická platforma, ktorá v súčasnosti funguje v 41 krajinách sveta). Cieľom dohody je automatizácia procesov logistiky (dovoz a kontrola nákladov), zjednotenie všetkých

logistických centier Kazachstanu, morských a suchozemských prístavov do jednotnej dopravno-logistickej siete.

Colná únia – automatizácia dohľadu nad dovozom tovaru

Na 23. zasadnutí spoločného kolégia colných správ členských krajín Colnej únie, ktoré sa konalo v Almaty 23.06., bolo oznámené, že do nadobudnutia platnosti nového colného kódexu začiatkom budúceho roka bude systém predkladania a správy colných deklarácií plne automatizovaný. Kazachstan čaká v tejto oblasti náročná úloha; kompletná modernizácia všetkých vstupných colných bodov v krajine je podľa informácie rezortu financií rozplánovaná na nasledujúce 3 roky a mala by stáť 135 mld. KZT (cca 385 mil. EUR). Úspora nákladov z verejných zdrojov bude riešená využitím verejno-súkromných partnerstiev pri realizácii projektov modernizácie colnej služby.

Limity na dovoz ovocia a zeleniny do EEÚ/Kazachstanu

Dňa 01.07.2017 nadobudlo účinnosť rozhodnutie Rady Eurázijskej ekonomickej komisie č. 157 z 30.11.2016, ktorým sa zavádzajú jednotné karanténne a fytosanitárne predpisy Eurázijskej ekonomickej únie (EEÚ) týkajúce sa dovozu poľnohospodárskych produktov s vysokým fytosanitárnym rizikom bez príslušných sprievodných certifikátov, pokiaľ ich hmotnosť prevyšuje 5 kg, prípadne kvetov v počte nad 3 kytice. Limity sa týkajú osobnej batožiny cestujúcich v lietadlách, železničných vagónoch, prostriedkoch cestnej prepravy, ktorí prechádzajú cez colnú hranicu EEÚ. Medzi produkty s vysokým fytosanitárnym rizikom patrí podľa nového rozhodnutia zelenina (paradajky, uhorky, baklažány, šalát a iné), ovocie (jablká, hrušky, pomaranče, melóny, jahody, huby). Dovoz uvedených tovarových skupín v celkovej hmotnosti nad 5 kg bude musieť byť sprevádzaný príslušným fytosanitárnym certifikátom. Cieľom opatrenia je obmedziť prihraničné obchodovanie s poľnohospodárskymi výrobkami na vonkajších hraniciach EEÚ.

Spolupráca s Ruskou federáciou v oblasti kozmického výskumu

5. zasadnutie medzivládnej kazaško-ruskej komisie pre kozmodróm Bajkonur sa uskutočnilo 13.06. Jeho hlavným výstupom je dohoda o urýchlení realizácie projektu Bajterek, v rámci ktorého bude vypustená spoločná raketa s ľudskou posádkou už v roku 2022 namiesto plánovaného termínu v r. 2025 (ruská iniciatíva). Obidve strany potvrdili spoločný záujem o rozvoj mesta Bajkonur, jeho infraštruktúry a cestovného ruchu, príslušného kozmodrómu, kde hlavným projektom bude vybudovanie nového komplexu pre kozmické rakety Bajterek.

Ratifikácia hospodárskej dohody s Kirgizskom

Prezident N. Nazarbajev podpísal 05.07. zákon o ratifikácii Dohody medzi vládou Kazašskej republiky a vládou Kirgizskej republiky o rozvoji hospodárskej spolupráce v podmienkach eurázijskej ekonomickej integrácie.

5. Výstavy / prezentácie v teritóriu:

Medzinárodná výstava EXPO 2017 „Energia budúcnosti“

Akcia za účasti 115 krajín sveta a 22 medzinárodných organizácií sa koná v dňoch 10.06.-10.09.2017

Viac info: <https://expo2017astana.com/>

Slovenský pavilón: <http://www.expo2017slovakia.sk/>

Misia zo SR

Podnikateľská misia v gescii MŠVVŠ SR a MPRRV SR na EXPO 2017 sa uskutočnila v dňoch 19.06.-23.06.2017 a jej hlavným cieľom bola účasť slovenskej delegácie na dvoch podnikateľských fórach 20.06. (agropotravinársky sektor) a 21.06. (vzdelávanie, veda a výskum).

Náklady na EXPO 2017

Náklady na prípravu medzinárodnej výstavy EXPO 2015 za 5 rokov jej prípravy už dosiahli sumu 565,1 mld. KZT (2,1 mld. USD). Z rozpočtu hlavného mesta Astana bolo vydelenených 1,58 mld. KZT. Takmer polovica všetkých nákladov (267,2 mld. KZT) bola alokovaná v roku 2016. Od začiatku roku 2017 do otvorenia výstavy 10. júna bolo preinvestovaných ďalších 77,2 mld. KZT. V prepočte na jedného obyvateľa Kazachstanu vyšla príprava EXPO 2017 na 66 tis. KZT. Kazašské médiá zatiaľ pomerne vysoké náklady na prípravu EXPO nekomentujú (uvádzajú iba, že EXPO 2015 v Miláne vyšlo na 3,6 mld. USD a EXPO 2010 v Šanghaji stálo 60 mld. USD), akcia sa teší dobrej medializácii a vysokej návštevnosti, predstavuje skutočne unikátnu možnosť pre Kazachstan zviditeľniť sa pred celým svetom v čo najpozitívnejšom svetle. Výstavný areál je vybudovaný vo futuristickom štýle s pompéznym národným stánkom Kazachstanu v tvare gule, ktorá je najväčšou kruhovou stavbou na svete.

Budúcnosť výstavného areálu EXPO

Národný komisár EXPO 2017 Rapil Zošibajev v interview 31.05.2017 informoval o plánoch využitia areálu výstavniska EXPO po skončení programu v septembri 2017. Ako uviedol, vybudovaná infraštruktúra bude využitá na vytvorenie sídla nového medzinárodného finančného centra (AIFC), medzinárodného centra pre rozvoj zelených technológií a investičných projektov realizovaných pod záštitou OSN, ako aj vytvorenie medzinárodného technologického parku pre informačné technológie a start-upy.

AIFC začne fungovať najprv ako lokálne expertné centrum, potom ako regionálne finančné centrum. Hlavnou ambíciou je stať sa významným medzinárodným finančným centrom v eurázijskom regióne (v okruhu 2 tis. km sa nenachádza podobné centrum) s dôrazom na nasledujúce aktivity: kapitálové trhy (vytvorenie burzy cenných papierov), správa aktív, privátny banking, technológie v oblasti finančníctva, medzinárodná arbitráž, právne a vzdelávacie služby. Centrum plánuje subjektom, ktoré sa do projektu zapoja, poskytnúť výhody preferenčného daňového, vízového a administratívneho režimu. V súvislosti s vytvorením burzy cenných papierov bola zverejnená informácia, že jej 25 %-ným akcionárom by sa mala stať Šanghajská burza a pracovať bude na základe obchodnej platformy dodanej spoločnosťou NASDAQ.

Viac info na: <http://www.aifc.kz/>

Zdroj: 24 Chabar, BNews KZ, Kazinform, Kapital KZ, Kaznews, Astana Times, Finprom, Zona KZ, i-News KZ, Tengrinews, Výbor pre štatistiku KZ

Vypracoval: Ján Galoci, radca
Astana, 10.07.2017